

جناب آقای دکتر حسن روحانی

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

موضوع: پیشنهادهایی برای چشم‌انداز مدیریتی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

با سلام و احترام؛

با توجه به احتمال تغییر در مدیریت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور، امضاکنندگان متن حاضر به‌عنوان بخش کوچکی از جامعه بزرگ فعالان و کارشناسان حرفه‌ای معماری و شهرسازی، فرصت را غنیمت شمرده‌اند تا مجموعه‌ای از پیشنهادها را در باره چشم‌انداز مدیریتی این سازمان، به حضرت‌عالی عرضه کنند. پیش از ورود به اصل موضوع، به‌عنوان مقدمه، نکاتی معروض می‌شود:

- این نوشتار با تأکید بر اهمیت مطالب مطرح‌شده در نامه فعالان حوزه میراث که در تاریخ ۹ آبان‌ماه ۱۳۹۵ تهیه و برای حضرت‌عالی ارسال گردیده و در ادامه حرکت مدنی که تهیه‌کنندگان آن مکتوب، پیشگام آن بوده‌اند، تدوین‌شده و نشانگر همدلی و همراهی جامعه حرفه‌ای معماری و شهرسازی کشور، با فعالان سایر حوزه‌های مرتبط است.
- رسانه‌ای شدن رایزنی‌ها برای تغییرات مدیریتی به‌معنای قطعی‌بودن تغییرات تلقی نشده‌است، بلکه امضاکنندگان متن حاضر، تحولات کنونی را فرصتی مغتنم برای ارتقای بستر گفت‌وگو و گزینش مبتنی بر تخصص، در این حوزه می‌دانند.
- امضاکنندگان این نوشتار، با تأکید بر نقش تخصصی مدیران عالی و میانی در پیشبرد اهداف سازمان و با احترام به ساختار ارزشمند موجود، سعی در طرح مجموعه‌ای از پیشنهادها دارند که معتقدند باعث تثبیت و تقویت ساختار و ماندگاری و پایداری راهبردی سازمان، خواهد شد.
- ممکن است پاره‌هایی از متن و حتی شاید تمام آن، از واضحات باشد. امید است که تبیین واضحات از جانب امضاکنندگان متن حمل بر سطحی‌نگری نشود. جامعه حرفه‌ای معماری و شهرسازی به‌عنوان یک صنف تخصصی به‌طور عام می‌باید همواره در مقام یادآوری واضحات باشد تا واضحات به امور واقع تبدیل گردد. امضاکنندگان متن حاضر معتقدند که اینگونه تمرین‌ها در تبیین دغدغه‌های تخصصی، نهایتاً به‌بخشی از تاریخ معاصر تبدیل می‌شود و استمرار در یادآوری، نقشی در رقم‌زدن آینده ایران خواهد داشت.
- همچنین، تهیه متن حاضر با توجه به این جهت‌گیری انجام شده‌است که جانب‌داری از شخص خاص یا درخواست انتصاب او از جانب ریاست محترم جمهور در خواستی نامناسب و به دور از اصول صنفی و شأن جامعه معماری است. در عین حال، مجموعه‌ای از معیارها که از گفت‌وگو میان امضاکنندگان برخاسته است، با حضرت‌عالی در میان گذاشته می‌شود.

پس از مقدمات فوق، پیشنهادهای اصلی مورد نظر، در طی ۱۳ بند تقدیم حضور می‌شود:

بند ۱- شکی نیست که منصب معاونت ریاست جمهوری، لاجرم پستی است سیاسی، اما به منظور اعتلای کیان سازمانی ملی که تصدی میراث فرهنگی کشور را برعهده دارد، تلاش حداکثری مدیریت کلان کشور می‌باید در استقلال بخشیدن به عملکرد آن از سیاست و در عین حال، ارتقای نظام تخصصی آن باشد.

بند ۲- با وجود همپوشانی‌های مفهومی و عملکردی مأموریت متولیان سه حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، این سه حوزه در تکالیف قانونی تجانس ماهوی ندارند. میراث فرهنگی ماهیتی فرابخشی، گردشگری ماهیتی بین‌بخشی و صنایع دستی ماهیتی بخشی دارد. استقلال سازمانی در مدیریت این سه حوزه، در تسهیل عملکرد کارشناسی در این حوزه‌ها موثر است. البته واضح است که اینگونه تغییر سازمانی به معنی تبدیل ساختار به سه سازمان

مستقل با مدیریت یک معاونت رییس جمهوری، یا بررسی امکان تعریف نهادی جدید در سطح وزارتخانه (که در بعضی رایزنی‌ها در باره آن گفتگو شده)، نیاز به تأملات کارشناسی و مدیریتی دارد.

بند ۳- سازمان متصدی و متولی میراث فرهنگی، قاعدتا بر مبنای قانون، مأمور به انجام دادن مجموعه‌ای از وظایف است و برای انجام دادن این وظایف قانونی، می‌باید توسعه یابد و به ابزار و ملزومات، از جمله نیروی کارشناسی، تجهیزات، فضاهای فعالیتی و بودجه کافی، مجهز باشد و پشتیبانی شود.

بند ۴- مدیریت سازمان متصدی و متولی میراث فرهنگی، نقشی به‌سزا در رقم‌زدن آینده میراث فرهنگی دارد. بنابراین انتصاب چهره‌ای که سابقه و تجربه کار و اندیشه‌ورزی در حوزه میراث فرهنگی داشته‌باشد، در تامین اهداف کلان سازمان موثر است و قاعدتا در مقام مشاورت و معاونت و در چهارچوب کمیته‌های تخصصی، حضور متخصصانی با دانش پیشینی پالایش شده و تجربه فعالیت موثر در زمینه میراث فرهنگی، ضروری و مطلوب است.

بند ۵- با توجه به حرکت رو پیشرفت جامعه ایران معاصر در مسیر مدنیت، ضرورت دارد که نظارت‌پذیری عمومی و مدنی مدیریت سازمان، در چارچوب تعامل با سمن‌ها تشکل‌های مردمی متعهد و علاقه‌مند به میراث فرهنگی و پاسخ‌گویی مستمر به رسانه‌ها، جزو وظایف و توانایی‌های ویژه مدیریت سازمان شمرده شود.

بند ۶- به فرض حفظ ساختار کنونی، این سازمان در حوزه‌های مختلف بخشی، بین بخشی و فرابخشی عمل می‌کند. از یک سو تولى‌گری میراث طبیعی و میراث فرهنگی ملموس و ناملموس توسط معاونت میراث این سازمان راهبری می‌شود، از طرف دیگر، ارتباط بین سازمانی در عملکرد آن نهفته است. بنابراین، درک صحیح از جایگاه سازمان و توان بالا در هماهنگ‌سازی و تعاملات صحیح بین دستگاهی از ملزومات منصب مدیریت سازمان است. در عین حال این سازمان می‌باید در جایگاهی قرار گیرد که اجرای احکام آن در حوزه فعالیتش، برای سایر دستگاه‌های اجرایی، لازم تلقی باشد.

بند ۷- وظایف سازمان میراث فرهنگی در دو بخش وظایف «حاکمیتی» و «اجرایی» قابل تفکیک است. وظایف حاکمیتی قابل واگذاری نیست، اما وظایف اجرایی به شرط پدیدآمدن ظرفیت تخصصی در بخش خصوصی، امکان واگذاری دارد. بنابراین شایسته است سرمایه‌گذاری و زمینه‌سازی برای تشکل بخشی، توسعه و توانمندسازی بخش خصوصی در حوزه‌های مرتبط، در دستور کار سازمان قرار گیرد. در وضع کنونی که در بازه‌های زمانی کوتاه مدت و میان مدت، چه بسا امکان افزایش سریع بودجه و منابع مالی حوزه‌های مرتبط با میراث فرهنگی وجود ندارد، استفاده از ظرفیت بخش خصوصی و برون‌سپاری امور قابل واگذاری میراث در بیشینه‌سازی حوزه تأثیر سازمان در مقیاس ملی و حتی جهانی، موثر است.

بند ۸- در حوزه گردشگری، به‌شکل عرفی و عادی، نگاه مدیریت کلان با تمرکز بر حوزه اقتصاد زود بازده به‌عنوان یکی از محورهای توسعه اقتصادی متمرکز شده است. در حالی که، نیاز مبرم به بازبینی مفاهیم اولیه در این عرصه احساس می‌شود؛ که شامل موضوعاتی همچون تأثیر گردشگری بر ارتقای امنیت ملی، تقویت رفاه عمومی، پایدارسازی اقتصادی، رفع سوء تفاهمات فرهنگی، ساختن تصویری متمایز و معتبر از ایران و به‌طور خلاصه، بهره‌گیری از ابزار دیپلماسی عمومی برای توسعه کشور، می‌باشد. شایسته است تغییر موضع مدیریتی کلان، در مقوله گردشگری، از نگاهی صرفاً اقتصادی و سوداگرانه به تمرکز بر ظرفیت‌های توسعه پایدار، برای تبدیل تجربه گردشگری فرهنگی و میراثی به محمل و رسانه‌ای جهت جهانی‌سازی اصالت ملی - منطقه‌ای و ارتقای وجهه ایران در عرصه بین‌المللی، از سوی دولت محترم جمهوری اسلامی ایران، حمایت شود.

بند ۹- صنایع دستی به‌عنوان حوزه‌ای از میراث فرهنگی که به صورت بخشی عمل می‌کند، گذشته از تمامی ارزش‌های فرهنگی به‌لحاظ اقتصادی در حوزه اشتغال‌زایی فرصت‌هایی گسترده پدید می‌آورد و می‌باید برای ایجاد امکان رقابت در عرصه جهانی، به‌روز رسانی شود و توسعه یابد.

بند ۱۰- گشودن درهای ساختار پژوهشی سازمان میراث فرهنگی به‌روزی فعالان و متخصصان مرتبط حوزه‌های مدیریتی و کارشناسی سازمان، امکان گفتگوی مستمر بین داخل و خارج سازمان را در سطوح گوناگون فراهم خواهد آورد.

بند ۱۱- سازمانی که در سال‌های گذشته در معرض انهدام کامل قرار داشت و در طی سال‌های اخیر به‌صورت اضطراری از شرایط بحرانی عبور کرده و به آرامشی نسبی دست یافته است، در وضع کنونی نیازمند بازسازی بنیادی است، و منتصب مدیریت آن می‌باید اهتمام به انجام رساندن این مهم داشته باشد.

بند ۱۲- با توجه به جایگاه میراث معماری و شهرسازی در کلیت میراث تمدنی ملت‌ها، می‌باید نیروی کارشناسی معماران را برای تعریف و تدوین اصول و منشور میراث فرهنگی به کار گرفت.

بند ۱۳- نهایتاً و در راستای آنچه در بند ۱۲ آمده است، اهم جزئیات پیشنهادی جامعه معماران در زمینه ثبت، نگهداری و باز زنده‌سازی میراث معماری بر پایه‌ی تجارب بین‌المللی و ادبیات تخصصی مکتوبی که در سال‌های اخیر به‌همت پژوهشگران در زمینه‌ی میراث معماری ایران منتشر شده، به شرح زیر، معروض می‌شود:

ماده ۱- اهتمام در بررسی و شناسایی آثار، مستندنگاری و انتشار اسناد در سراسر ایران برای آثاری که بسیاری از آنان هنوز مراحل مقدماتی ثبت را طی نکرده است. این مهم بالاخص شامل میراث معماری معاصر ایران نیز می‌باشد.

ماده ۲- ترغیب انجمن‌های صنفی معماران و شهرسازان و نهادهای علاقه‌مند به میراث فرهنگی برای مستند نگاری، پایش و مراقبت مستمر، دقیق و موثکافانه و همچنین بالابردن ظرفیت سازمان میراث فرهنگی به‌منظور فراهم کردن عرصه نظارت متخصصان و گروه‌های اجتماعی و مدنی فعال در حوزه میراث معماری و شهر

ماده ۳- تهیه و اجرای طرح‌های مدیریتی برای جلب مشارکت نهادهای مسئول دولتی و شهرداری‌ها و سایر نهادهای ملی و انقلابی، که مالک کنونی برخی از این بناها هستند، در کنار تشکیلات مردمی و سایر نهادهای ذی‌نفع به‌منظور حفظ این آثار

ماده ۴- همکاری گسترده‌تر با نهادهای فراملی مانند ایکوموس در حوزه حفاظت ابنیه، ایکوم در حوزه حفاظت اشیا و ایکوم در حوزه موزه‌ها و حفاظت از محوطه‌ها و شهرهای تاریخی

ماده ۵- تدوین اصول حفاظتی میراث معماری مدرن و تاریخی و توجه به موضوع اصالت اثر در نحوه بازسازی و بهره‌برداری

ماده ۶ - طرح و پیشبرد راهکارهایی برای تأمین منافع مالکان و بهره‌برداران آثار احیا شده یا قابل احیا به منظور تبیین نظام اقتصادی پایدار برای تداوم عملکردی در تعریف پروژه‌هایی از این دست

در انتها می‌باید تأکید شود که در بندهای این نوشتار تنها اشاره به‌بخش محدودی از حوزه‌های قابل بررسی شده و اشراف یا فراگیری کامل بر همه موضوعات، را مدعی نیست. امید است که استمرار در گفت‌و شنید مدنی درامداد تأملات کارشناسی در کمیته‌های تخصصی، این پیشنهادهای محدود را به منشوری کامل و عملیاتی بدل کند.

با اعتذار از تصدیق اوقات شریف آن مقام محترم و سپاس فراوان از توجه حضرتعالی، امیدواریم جامعه معماران و شهرسازان میهن عزیز بتواند در اعتلای فرهنگ و میراث این سرزمین، در کنار نهادها و سازمان‌های قانونی کشور، ایفای نقش کند.

۱. ایرج اعتصام
۲. ایرج کلانتری
۳. جهانگیر درویش
۴. فرشاد فرهی
۵. علیرضا قهاری
۶. محمدرضا حائری مازندرانی
۷. اسکندر مختاری
۸. گیتی اعتماد
۹. ترانه یلدا
۱۰. منوچهر شکوفی
۱۱. مهوش مهرافشار
۱۲. بهروز مرباغی
۱۳. نشید نبیان
۱۴. رامبد ایلخانی
۱۵. مهرداد زواره محمدی
۱۶. علی کرمانیان
۱۷. سامان سیار
۱۸. رهام مقصودلو
۱۹. علی اعطا
۲۰. پرشیا قره گوزلو
۲۱. بابک شکوفی
۲۲. محمدرضا قدوسی
۲۳. شهاب میرزاییان
۲۴. پویا بخشی
۲۵. علیرضا بهزادی
۲۶. بهرام کلانتری
۲۷. محمدمسیح یاراحمدی
۲۸. سعید برآبادی
۲۹. علی اندجی گرمارودی
۳۰. فرشاد مهدی زاده
۳۱. سیامک فرشچی
۳۲. آرش بصیرت
۳۳. مهران عزتی
۳۴. محسن اکبرزاده
۳۵. رضا دانشمیر
۳۶. افشین فرزین

۳۷. خسرو سالاریان
۳۸. سام طهرانچی
۳۹. رضا نجفیان
۴۰. احمد صفار
۴۱. نگار جوکار
۴۲. سامان شمس
۴۳. علیرضا تغابنی
۴۴. شقایق نمازکار
۴۵. پرهام تفی اف
۴۶. علیرضا امتیاز
۴۷. ندا باقری
۴۸. مسیح مستاجران
۴۹. کاوه بذرافکن
۵۰. کوروش رفیعی
۵۱. فریبا رایگانی
۵۲. کاوه اسدپور
۵۳. درنا مصرزاده
۵۴. المیرا شیروانی
۵۵. نغمه اسدیگی
۵۶. محمدحسن توانگر
۵۷. امیر فلاحی
۵۸. کژال کوچک پور
۵۹. احسان کریمی
۶۰. دادبه محبی
۶۱. مرتضی فرهادیان دهکردی
۶۲. شیما روشن ضمیر
۶۳. بهزاد خرم
۶۴. محمود پارسازاده
۶۵. بهزاد اتابکی
۶۶. دانوش وهابی مقدم
۶۷. آرش نصیری
۶۸. رامین حسین پور
۶۹. یاسمن لشگری
۷۰. کیوان صادقی
۷۱. گلشن نریمانی
۷۲. علی خداوردی

۷۳. آرزو زارع دار
۷۴. محمدرضا بادله
۷۵. حمیدرضا ناصر نصیر
۷۶. بهزاد نیک فهم
۷۷. مریم کهنسال نودهی
۷۸. کاوه فولادی نسب
۷۹. علیرضا یادگاری
۸۰. مهدی پارسایی
۸۱. امیرحسین طاهری
۸۲. بابک نصیرآبادی
۸۳. امیر افغان
۸۴. شادی حکمی
۸۵. امیرعباس ابوطالبی
۸۶. فرامرز پارسی
۸۷. سارا حائری یزدی
۸۸. سارا سهراب
۸۹. مهسا مجیدی
۹۰. هانی ابطحی
۹۱. دامون وهابی مقدم
۹۲. سپیده زرین قلم
۹۳. ماندانا کاوه
۹۴. محمدرضا نیکبخت
۹۵. حسین شهرابی
۹۶. حمید ناصر خاکی
۹۷. لیلا عراقیان
۹۸. بنفشه درویش
۹۹. علی منصوری
۱۰۰. مونا خانمی
۱۰۱. بهناز بلوکی
۱۰۲. سید محمد باقر طباطبایی
۱۰۳. مژگان لطف محمدی
۱۰۴. بابک قربانی
۱۰۵. حامد بدری احمدی
۱۰۶. مهدی کامبوزیا
۱۰۷. شقایق برزویی
۱۰۸. نینلیا مارکاریان

۱۰۹. هومن بالاژاده
۱۱۰. هدیه طیباب
۱۱۱. لادن فروزان
۱۱۲. نسیم سید مرتضوی
۱۱۳. شادی عزیزی
۱۱۴. حمیدرضا موسوی
۱۱۵. آراین رون
۱۱۶. فرامرز سرایی